כיון דהך גזור ברישא הא תו למה לי אלא הך גזור ברישא והדר גזור בכולהו ידים וטבול יום [א]טבול יום דאורייתא הוא דכתיב 1ובא השמש וטהר סמי מכאן טבול יום והאוכלין שנטמאו במשקין במשקין דמאי אילימא במשקין הבאין מחמת שרץ דאוריי' נינהו דכתיב 2וכל משקה אשר ישתה אלא [ב]במשקין הבאין מחמת ידים וגזירה משום משקין הבאין מחמת שרץ והכלים שנטמאו במשקין כלים דאיטמאו במשקין דמאי אילימא במשקין דזב דאוריי' נינהו דכתיב 3וכי ירוק הזב בטהור [א]מה שביד טהור טמאתי לך אלא [ג]במשקין הבאין מחמת שרץ וגזירה משום משקין דזב וידים תלמידי שמאי והלל גזור דתניא יוסי בן יועזר איש צרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים גזרו טומאה על ארץ העמים ועל כלי זכוכית [ב]שמעון בן שטח תיקן כתובה לאשה וגזר טומאה על כלי מתכות שמאי והלל גזרו טומאה על הידים וכ"ת שמאי וסיעתו והלל וסיעתו והאמר רב יהודה אמר שמואל י"ח דבר גזרו ובי"ח נחלקו ואילו הלל ושמאי לא נחלקו אלא בג' מקומות [ג]דא"ר הונא [ד]בג' מקומות נחלקו ותו לא וכ"ת אתו אינהו גזור לתלות ואתו תלמידייהו וגזרו לשרוף [ד]והאמר אילפא א) [ה]ידים תחלת גזירתן לשריפה אלא אתו אינהו גזור ולא קבלו מינייהו ואתו תלמידייהו גזרו וקבלו מינייהו ואכתי שלמה גזר [ה]דא"ר יהודה אמר שמואל בשעה שתיקן שלמה עירובין [ו]ונטילת ידים יצתה בת קול ואמרה 4בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני 5חכם בני ושמח לבי ואשיבה חורפי דבר אתא שלמה

וכא השמש וטהר. ומקמי הכא לא. ואוקמינן להאי קרא בתרומה ביבמות בפ' הערל (ד' עד:) ואפי' לנגיעה אשכחן קרא התם ה) כל כלי אשר יעשה מלאכה בהם במים (א) וגו' ו) והאי נגיעה היא ובעינן הערב שמש אלמא פסיל בנגיעה דלאי לא פסיל לאאי קרי ליה וטהר השתא מכלל דמעיקרא לא הוי טהור גמור והאי כלי לאו בר אכילה הוא ומיהו טמויי לא מטמינן דהא לאו טמא איקרי: **סמי מכאן.** הסר מכאן: **מחמת שרץ.** שנטמאו בשרץ: **דאורייתא היא.** שהמשקין ראשון והאוכל שני ופוסל תרומה להיות שלישי: **דכתיב וכל משקה וגו'.** ואע"ג דהאי במשקין הבאין מחמת אויר כלי חרס כתיב דהא כתיב לעיל מיניה כל אשר בתוכו יטמא מכל האוכל כלומר אם יש בתוכו אוכלין או משקין והני שניים נינהו שהכלי היה ראשון והם שניים והאוכל הנוגע בהן אינו פוסל את התרומה ח)(א"ה) הא גמרינן משקין הבאין מחמת שרץ מנייהו בק"ו בפ"ק דפסחים (דף יח:) וכיון דמקבלי טומאה מדאורייתא ממילא עבדי לאוכל שני דהכי גמרינן סדר טומאה התם דמשקה מטמא אוכל ואוכל משקה דלא משכחת רביעי בקדש אלא בהכי דהא אין טומאה עושה כיוצא בה לא להיות אוכל מטמא אוכל ולא משקה מטמא משקה ולא אוכל ומשקה מטמאין כלים דאין כלי מיטמא אלא באב הטומאה: **מחמת ידים.** לפני נטילה דגזרו רבנן בידים וכן בשאר כל פוסלי תרומה השנויין לטמא משקין להיות תחלה: **גזירה משום משקין הבאים מחמת שרץ.** דאשכחן בהן שהן ראשונים דאורייתא. והא דגזור בכל טומאת משקין להיות תחלה ולא גזור נמי באוכלין גזירה משום אוכל הבא מחמת שרץ הייתו טעמא דאחמור רבנן במשקין משום דעלולין לקבל טומאה שאינן צריכין תיקון הכשר להביאן לידי טומאה ט) אבל אוכלין צריכין תיקון נתינת מים להכשירן לקבלת טומאה. כל הכשר שבש"ס לשון תיקון: **משקה הזב.** היוצא ממנו רוקו וזובו ומימי רגליו: **וכי ירוק הזב וגו'.** וכבס בגדיו אלמא אב הטומאה הוא לטמא אדם ובגדים דהיינו כלים. ושאר משקין היוצאין ממנו גמרינן מרוק י) מה רוק מתאסף תחלה ואח"כ יוצא אף כל מתעגל ויוצא כגון מימי רגליו: **מה שביד טהור טמאתי לך.** אינו צריך כאן דטומאת משא ילפינן מיניה לרוק במסכת נדה (פ"ז דף נה:): **אלא בבאין מחמת שרץ.** דלאו אב הטומאה הן והכלי אינו מקבל טומאה אלא מאב הטומאה כדתניא בפסחים (דף כ.) יכול יהו כל הכלים מיטמאים מאויר כלי חרס ת"ל מכל האוכל וגו' [ויקרא יא] אוכל ומשקה מיטמא מאויר כלי חרס כו' אלמא לא אתי כלי טמא ומטמא ליה וכ"ש אוכל ומשקה וגזור רבנן דליטמא לענין תרומה משום משקה זב וזבה שהן אב הטומאה: **על ארץ העמים.** משום ספק קברות שלהן דנכרי מטמא במגע ובמשא ובאהל לרבנן כ)ולרבי שמעון נמי דאמר אין מטמאין באהל מטמאין הן במגע ובמשא ורקב: **ועל כלי זכוכית.** דלא כתיב באורייתא טומאה: **תיקן כתובה.** שיהא כותב לה כל נכסי אחראין לכתובה לפי שהיה מייחד לה כתובתה וכשהיה כועס עליה אומר לה טלי כתובתיך ולאי בכתובות בסוף האשה שנפלו (דף פב:): **וגזר טומאה על כלי מתכות.** לקמן (טז:) מפרש: **שמאי וסיעתו כו'.** והם עצמן היו עם תלמידיהם במחלוקת של י"ח דבר: **ובי"ח דבר נחלקו.** כלומר אותם י"ח שגזרו במחלוקת היו אלא שנמנו ונמצאו ב"ש רבים: **שלשה מקומות.** לקמן [טו.] מפרש: **לתלות.** תרומה על מגען לא אוכלין ולא שורפין: **לשריפה.** שיהו שורפין תרומה עליהן: **שלמה גזר.** דכתיב (קהלת יב) ואזן וחקר שעשה אזנים לתורה כלומר סייג והרחקה ככפיפה זו שנוטלין אותה באזנים ואין נוגעין בה: **עירובין.** אזנים להוצאת שבת שאסור להוציא מרשותו לרשות חבירו ואע"פ שכניסם רה"י:

ולמחר

כיון דהך גזור בריש' הא תו למה לי. ואם תאמר והא נפקא מינה לנוגע בספר מיד אחר נטילה ולא הסיח דעתו ואפילו הכי ידיו טמאות משום דרבי פרנך ויש לומר דמשום הא לא היו גוזרין דמילתא דלא שכיחא היא שיגע בספר מיד אחר נטילה ומיהו השתא דגזור ידים מחמת ספר בריש' אפילו נוגע סמוך לנטילה גזרו עליה שלא חלקו: **סמי** מכאן טבול יום. לא מן המשנה אלא דלא הוי ממנין י"ח דבר: **משקין** הבאים מחמת שרץ. דאורייתא נינהו ב)לרבי עקיבא פריך דאית ליה בפרק קמא דפסחים (ד' יד:) משקין לטמא אחרים דאורייתא: **דכתיב** וכל משקה אשר ישתה. האי קרא במשקין הבאין מחמת כלי איירי ומשקין הבאין מחמת שרץ אתיא בק"ו מינה ואם תאמר ומאי פריך דאורייתא נינהו נימא דיו לבא מן הדין להיות כנדון ולא ליהוי אלא שני כמשקין הבאין מחמת כלי ואוכלין הנוגעין בהן לא פסלי תרומה וי"ל דאין דבר הנוגע בשרץ שלא יהא ראשון ובפ"ק דפסחים (ג"ז שם) הארכתי יותר: **אלא** במשקין הבאין מחמת ידים. וא"ת ומה הוצרכו לגזירה זו דכיון דגזרו דידים פוסלות את התרומה א"כ משקין שנגעו בהן הוי תחלה דכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה וי"ל דהאוכלים שנטמאו במשקין הייתו גזירה דכל הפוסל את התרומה ועד השתא לא נגזרה והא דקאמר במשקין הבאים מחמת ידים ה"ה מחמת כל פוסלי תרומה והא דקמהדר ר' יהושע לרבי אליעזר (חולין פ"ב דף לג.) מלינו שהשני עושה שני ע"י משקין ואע"ג דאכתי לא נגזרה מ"מ היה דעתן לגזור מיד: **אלא** במשקין הבאים מחמת שרץ. אומר ר"י דה"ה דהוה מצי למנקט משקין הבאים מחמת ידים שגם הם מטמאים כלי לפסול תרומה כדאמר בברכות בפרק אלו דברים (דף נב.) ב"ש אומרים נוטלים לידים ואחר כך מוזגים את הכוס שאם מוזגים תחלה יטמאו משקין שאחורי הכוס מחמת ידים ויחזרו ויטמאו את הכוס אלא נקט משקים הבאים מחמת שרץ לאשמעינן דאפילו הנך לא הוי אלא מדרבנן: **שמאי** והלל גזור. לא בעי לשנויי דשמאי והלל גזור בידים הבאות מחמת ספר ולא בסתם ידים דגזרו טומאה על הידים סתמא קתני דמשמע כל סתם ידים: **ואילו** שמאי והלל לא נחלקו אלא בג' דברים בלבד. ואם תאמר לימא דבג' דברים נחלקו ועמדו במחלוקתם ובשאר י"ח דברים נחלקו *ולמחר הושוו כדמשני לקמן כי פריך והא איכא בוצר לגת כו' הא שתיק ליה הלל לשמאי להכי לא מני לה בהדי ג' דברים וי"ל דלא דמי להתם דבהבוצר לגת שתיק ליה הלל לשמאי והודה לו מיד באותו מעמד להכי לא חשיב אבל הכא דכל היום נחלקו ולא הושוו עד למחר לא הוה ליה למימר לא נחלקו ואע"ג דקאמר משמע שהיו שמאי והלל עצמן ביום שגזרו י"ח דבר (דהא) כי היכי דקתני (דף יז.) גבי בוצר לגת אותו היום היה הלל כפוף ויושב לפני שמאי כו' וה"נ קתני בתוספתא דשבת גבי י"ח דברים מ"מ צריך לומר דשני מעשים הוו:

אלא

עין משפט נר מצוה

קי א מיי' פ"ח מהלכות אבות הטומאות הלכה ח:
קיא ב מיי' פ"ח שם הלכה י:
קיב ג מיי' פ"ז שם הלכה ב:
קיג ד מיי' פ"ח שם הלכה ח:

◆

מוסף רש"י

וכי ירוק הזב בטהור. ינגע בו או נשא, שהרוק מטמא במשא (ויקרא טו ח). **מה שביד טהור טמאתי לך.** אם רק כמה שביד טהור, דהוים ליה טהור נושא את הרוק (נדה נה:). **בשעה שתיקן שלמה ערובין.** ערובי חצרות וגזר שלא להוציא מרשות היחיד לרשות היחיד חברו, לעשות סייג והרחקה לאיסור תורה שלא יבא להתיר מרשות הרבים לרשות היחיד, והיינו דכתיב (קהלת יב) ואזן וחקר תיקן משלים, שעשה אזנים לתורה כאזני כלי שאוחזין אותו בהם (ערובין כא:). **ונטילת ידים.** לעשות סייג לטהרות (שם). **חכם בני.** התחכם בני, ישמח לבי. ותהא לבי שמחה בך (משלי כז יא).

◆

תוס' ישנים

א) ה"מ לשנויי דקודם גזרו לתלויה אע"פ שלא אתו ידעין מתי דהא על ו' ספיקות שורפין תרומה ע"כ קודם לכן גזרו אתלויה אע"פ אלא מלינו אלא לשריפה מיניה פריך:

ב) וה"ה דה"מ למיפרך א"כ שמאי נמי ליעתו לב"ש דאית י"ח שני עושה שלישי בחולין:

מסורת הש"ס

א) [נדה נה:], ב) [לקמן טו: ועי' כתובות פב:], ג) [לקמן טו.], ד) [שם], ה) עירובין כא: ע"ש, ו) [יבמות עט.], ז) [ויקרא יא], ח) [רש"ל מ"ז], ט) [פסחים יח:], י) [נדה נו.], כ) [יבמות סא.].

◆

תורה אור השלם

1 וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר וְאַחַר יֹאכַל מִן הַקֳּדָשִׁים כִּי לַחְמוֹ הוּא: ויקרא כב ז
2 מִכָּל הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבוֹא עָלָיו מַיִם יִטְמָא וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא: ויקרא יא לד
3 וְכִי יָרֹק הַזָּב בַּטָּהוֹר וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעָרֶב: ויקרא טו ח
4 בְּנִי אִם חָכַם לִבֶּךָ יִשְׂמַח לִבִּי גַם אָנִי: משלי כג טו
5 חֲכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי וְאָשִׁיבָה חֹרְפִי דָבָר: משלי כז יא

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ובא השמש וכו' אשר יעשה מלאכה בהם במים יובא וטמא עד הערב וטהר וגו' והאי נגיעה:

◆

גליון הש"ס

גמ' דאמר רב הונא בג' מקומות נחלקו וכו'. עיין חגיגה דף טז ע"א תוס' ד"ה יוסי בן יועזר: שם ונטילת ידים וכו'. רש"ל מוחק ונטילת: תוס' ד"ה ואילו וכו' ובמאי י"ח דברים נחלקו ולמחר הושוו וכו' ובמלאות כה"ג חולין דנ"ה ע"ב לא נחלקו לא עמד ר"מ במחלוקת:

◆

רבינו חננאל

ומתחילה גזרו על הידים הנוגעות בספר להיות פוסלין התרומה כדי שלא יהו מצוין ליגע [בס"ת] [ערום] אלא במפה. וגזרו נמי על האוכלין שנטמאו מן המשקין שנטמאו מחמת ידים שיפסלו התרומה, גזירה משום משקין שנטמאו מחמת שרץ. ועל הכלים שנטמאו במשקין הבאים מחמת שרץ, גזירה משום זב. טבול יום, אסיקנא סמי מכאן טבול יום.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones